

nik učí se politicky přemýšlet; nečině šavli, vystupuje vůči svým spoluobčanům skromně a demokraticky, nečiní nároků na výsadní postavení, ale v boji jedná hrdinně a mužně, dovede umírat za vlast.

Je to armáda prodehnutá duchem skutečné

lidové demokracie. Současné však je to armáda nejlépe a nejmoderněji vyzbrojená, armáda, která se může opřít o vlastenecké a společnou myšlenkou stmelené občanstvo.

Taková armáda musí zvítěziti!

Jak organisovati naši příští národní obranu?

V 8. čísle Vojenských rozhledů uveřejnil plk. gšt. Jar. Sázkavský zajímavý článek, nadepsaný: „Úvahy o naší příští nejvhodnější organizaci národní obrany“, v němž se na konci obrací k čtenářům s výzvou k diskusi o shora uvedeném tématu. Vzhledem k závažnosti věci samé chci i já přispěti několika svými poznámkami k jejímu řešení v plném vědomí staré a věčně živé pravdy, že žádné dílo lidské není dokonalé a že vykazuje tedy nezbytně někdy více, někdy méně vad, chyb a nedostatků. „Kolik hlav, tolik rozumu“, toto staré přísloví platí jako v každém oboru lidského myšlení a tvorby v neztěněné míře a rozsahu i v oboru vojenském.

Je samozřejmé, že snahou všech vojenských organisátorů musí býti, aby dospěli ve svých úvahách o různých otázkách a problémech k řešení co nejlepším, nepřijatelnějším a neúspěšnějším. Hodnota jejich práce je ovšem závislá především na jejich nadání, schopnostech, vědomostech a zkušenostech, na jejich umění a daru předvídavosti, iniciativy a smyslu kombinačním.

Jinak posuzuje a řeší též problém na př. organisátor průměrného nadání, vědomostí a schopností, jinak organisátor vynikajících vojenských odborných kvalit — o vojenském geniu ani nemluvě. Jinak pracuje konservativce, držící se úzkostlivě zastaralých, vývojem dávno předstižených názorů a předpisů, od nichž se nedovede odpoutat; konservativce, který nemiluje novot a velkých, pronikavých změn, pro něž nemá pochopení a na něž se dívá jako na nepohodlnou přítěž, nutící jej k nezvyklému intenzivnímu přemýšlení, rušící jeho klid, připravující jej o duševní rovnováhu a způsobující mu těžké hlavy bolení.

Jinak myslí a pracuje voják, který jde s vývojem a s duchem doby, schopný lehce odpoutati se ode všeho, co se v praxi za

těžkých poměrů válečných neosvědčilo, co patří nenávratně minulosti, voják, jemuž samostatné myšlení a tvořivá práce nejsou břemenem, ale radostí, schopný při všem svém odborném studiu vžít se plně do prostředí, v němž žije, do kolektiva, jeho státního zřízení a jeho potenciálu, aby jasně rozpoznal, jakých metod a prostředků použít, aby po stránce vojenské připravenosti a pohotovosti pro doby zlé bylo učiněno vše, co je v lidských silách dosažitelné a prosaditelné.

Vojenský organisátor si musí nezbytně jinak počínati na př. v státě poraženém, jak jsme měli bohužel příležitost pozorovati na příkladě Německa. Bylo zcela jasné pozorovati jeho etapové úsilí, směřující zbaviti se pout, svírajících je přísnými vojenskými klausulemi mírových smluv, ke kterémužto zřejmému provokativnímu porušování převzatých závazků a sabotáží díla mírového vítězové první světové války pasivně přihlíželi, nechtějce si uvědomiti, kam takovýto vývoj nezbytně musí vésti. Jinak si musí počínati v státech vítězných, majících volnou ruku ve věcech vojenských.

Jinak musí myslet organisátor státu malého a chudého, jinak státu postavení velmocenského, koloniálního a bohatého, jinak zase státu vnitrozemského s dobrou nebo nevýhodnou strategickou polohou, jinak státu přímořského. V jednom však nesmějí se rozcházet: totiž v úsilí, aby jejich státy v případě války šly do boje za podmínek mezinárodně-politicky, strategicky i vojensky co nejvýhodnějších.

Úzká, harmonická spolupráce v tomto směru s vedením zahraniční politiky rozumí se ovšem sama sebou.

Nejobtížnější úkol organizační připadá vojenským organisátorům států malých, a při tom chudých, lhostejno, zda jde o státy čistě vnitrozemské či státy přímořské. Prostředky, s nimiž mohou disponovati, jsou

značně omezené; zvláště jsou to prostředky finanční. Účelné a ekonomické využití všech sil a prostředků je nezbytností, má-li jimi býti dosaženo maximálního výsledku. Luxus a plýtvání penězi, jaký by si mohly snadno dovoliti státy velké a bohaté, bylo by přímo zločinem. Úzkostlivé šetření v rámci povoleného rozpočtu, jež má přijíti k dobru vojenské připravenosti a pohotovosti, musí ovládati mysl každého organisátora státu malého, tedy také našeho. Jeho heslem by nemělo a nesmělo býti známé rčení: „Proč to dělat jednoduše, rychle a levně, když to možno provést komplikovaně, pomalu a draze?“ Jeho devisa musí býti právě opačná.

Jenom takovýto organisátor se nejvíce zaslouží o stát a jeho vojenskou zdatnost, připravenost a pohotovost. Je pochopitelné, že sám o sobě by mnoho nesvedl. Je při svém počínání odkázán především na podporu a pomoc, jak rozhodujících činitelů ve státě, tak uvnitř armády samé na veliký počet spolupracovníků, jimž nutno dávat jasně a přesné direktivy, aby podle nich všechny složky armádního organismu zapadaly harmonicky do struktury organisace, jak ji má odpovědný nejvyšší vojenský organisátor na mysli. Jeho úkol je tedy ohromný, uvážíme-li, že se má starati nejen o armádu bojovou, ale také spolupracovati, jak při vytvoření armády práce, bez níž žádná armáda v poli nemůže existovati, tak při nejúčelnějším zapojení celého státního aparátu a všech zdrojů státu a jeho obyvatelstva do služeb vojenské obrany vlasti.

Význam co nejvhodnější organisace centrálních řídicích orgánů, které tvoří hlavu a mozek celého složitého organismu vojenské a celostátní obrany, je nesporný a zbytečně se o něm šířeji zmiňovati. Je přirozené, že organisace řídicích orgánů je v různých státech různá, přizpůsobená jejich vlastním poměrům a v nich dominujícím názorům. Stejně tak je tomu s organisací armád i státní strukturou toho kterého státu. Přes tuto individuální rozdílnost, která se projevuje především v detailech, možno konstatovati, že v celkové velké koncepci, aspoň pokud jde o organisaci a působnost řídicích orgánů, není mezi nimi zvláště do očí bijícího zásadního rozdílu. Je to celkem snadno pochopitelné a vysvětlitelné, poněvadž tato organisace je výsledkem dlouholetých, v oboru čistě vojenském pak staletých zkušeností.

Tak na př. ve všech státech, které mají své armády, je zřízeno ministerstvo pro záležitosti a věci vojenské. Tento nejvyšší vojenský centrální úřad se jmenuje všelijak: minis-

terstvoojenství, války, národní obrany a pod. Stejně tak neexistuje armáda, která by se obešla bez generálního štábu a jeho nejvyššího centrálního vedení.

Ve válce každá armáda má svého hlavního velitele, který obvykle bývá už v míru předurčen a vymezena jasně a přesně jeho kompetence, pravomoc a zodpovědnost.

Ve všech státech, ať jde o republiky, monarchie, státy diktátorské, je hlava státu automaticky vrchním velitelem všech braných sil.

S vývojem militarisace národů a včleněním všech jejich sil a zdrojů do služeb maximální vojenské připravenosti a pohotovosti došlo k plánovitému, organickému vytvoření docela nových a to smíšených řídicích orgánů vojenské a civilní státní správy, aby se jejich intenzivní a nezbytnou harmonickou spoluprací dosáhlo co nejlepších výsledků.

Je věci názoru, která organisace v detailním zpracování je řešením právě nejlepším. Pravidlem však bývá, že vedení každého státu se domnívá, že jeho poslední organisace a opatření nejlépe vyhovují dočasným požadavkům a potřebám, při čemž je si plně vědomo toho, že dříve či později změněné okolnosti a poměry si automaticky vynutí další organisace změny, které mohou býti za určitého stavu povahy přímo revoluční.

Tak nutno také posuzovati článek plk. gšt. Sázavského, který se zabývá především otázkou, jak nejvhodněji vyřešit organisaci centrálních orgánů a pravomoc vedoucích osob, zodpovědných jak za armádu tak i za obranu státu v naší osvobozené vlasti. Autor ve svých úvahách opírá se — a to správně — o naši poslední organisaci předválečnou, z níž vychází a kterou v důsledku svých poznatků získaných v míru, za mobilisace a v dnešní válce podrobuje věcné kritice ve snaze dospěti ke konkrétním návrhům na její zlepšení. K těmto jeho podnětům rád bych chtěl připojit několik svých poznámek, které jsou zásadního rázu.

Především je tu autorův návrh, doporučující, aby ministr národní obrany byl automaticky předestínovaným hlavním velitelem, což by vyžadovalo, aby byl vojákem. Tento návrh je podle mého soudu ne dosti dobře splnitelný, poněvadž funkce ministra národní obrany se diametrálně liší od funkce hlavního velitele. Kdyby tyto dvě funkce mohla dobře obstarávat jedna a táž osoba, není pochyby o tom, že bychom v dnešní válce byli svědky tohoto řešení v všech válčících státech, především u velmocí. Jestliže při tak početné nepatrné armádě — a k tomu ještě rozptýlené

na několika válkách — máme v zahraničí ministra národní obrany, který je současně hlavním velitelem, neznamená to, že se toto řešení hodí pro milionovou armádu doma. Funkce našeho hlavního velitele v zahraničí je vlastně jen na papíře, poněvadž ji ministr národní obrany ve skutečnosti skoro nevykonává a za daných okolností ani dobře vykonávat nemůže. Z toho plyne, že se doma asi nepochybně přidržíme starého řešení, které se v dnešní válce ukázalo ve všech armádách řešením nejlépe vyhovujícím, nejučelnějším a nejsprávnějším.

Tím pak automaticky může dobře odpadnout požadavek, aby ministrem národní obrany byl podlouhou řadu let, tedy asi trvale voják, zvláště, když autor doporučuje, aby se v ministerstvu národní obrany zřídil kromě toho úřad státního tajemníka, který by měl náležitosti vojenským odborným kruhům. To znamená, že ministrem národní obrany by mohl být podle dané situace buď voják nebo neodborník-politik.

V demokratickém státě, jako je a bude dále naše republika, nemožno vylučovat na dlouhou řadu let nebo trvale politické činitele z vedení demokratické armády, zvláště, když víme, jak veliký podíl na osvobození má heroický boj našeho chrabrého lidu, který se jednou, dříve či později, bude plným právem domáhat toho, aby svými volenými zástupci v harmonické spolupráci s vojenskými činiteli vojenskou správu spoličil a nesl za ni také spoluodpovědnost.

Jsem přesvědčen, že takovouto kombinací ve vedení, v níž je zastoupen prvek civilní a vojenský, navzájem si nepřekážející, ale naopak všestranně se podporující, pro obranu státu a její zpopularisování v národě se vykoná neporovnatelně více, než kdyby vedení vojenské správy stalo se trvalou doménou vojáků, kteří nemají tak intenzivního denního styku s davy a všemi vrstvami obyvatelstva, jako mají právě neodborníci-politikové. Politikové jsou ze shora uvedeného důvodu zpravidla lepšími psychology, zatím co vojáci naproti tomu neporovnatelně lepšími odborníky. Jelikož v armádním organismu nutno se zabývat nejen čistě vojenskými opatřeními, jimž nejlépe rozumějí odborníci, ale také otázkami a problémy, jež přímo i nepřímo působí na vnitřní hodnotu armády i brannost veškerého obyvatelstva, pro kteréžto věci mají automaticky větší smysl a pochopení neodborníci-politikové, celku poslouží se tedy nejlépe, jestliže tyto dvě kategorie nebudou státí proti sobě, ale vedle sebe. Tak jest tomu na př.

ve Velké Británii, která vzájemný poměr mezi neodborníky-politiky a vojáky ve věcech správy nejvyšších vojenských centrálních úřadů vyřešila k naprosté oboustranné spokojenosti, k prospěchu a dokonalosti, jak pozemní armády, loďstva, letectva, tak veškerého obyvatelstva. Tři shora zmíněná britská ministerstva neřídí vojáci, ale politikové. A to je ve válce! Tím méně dá se předpokládati, že by se v dobách mírových Velká Británie zanášela úmyslem zřít se tohoto svého, v praxi plně se osvědčujícího vzoru.

Vojákům je naproti tomu poskytnuta příležitost uplatnit se ve vynikající měrou na nesčetných místech řídicích a velitelských, vyžadujících velkých odborných kvalit, na něž politikové nestačí a o které se také nikdy neucházejí. Politik-neodborník nikdy by dobře neobstál ve funkci hlavního velitele nebo náčelníka hlavního štábu, zatím co by jako ministr vojenské správy mohl se uplatnit k prospěchu státu častokrát lépe a pronikavěji, než voják odborník. Nesmí se zapomínati na jedno: že centrální vojenský úřad je povšechně úřadem správním — nebo by jím měl být —, nevyžadujícím tolik odborných znalostí, jako vyžaduje na př. řízení hlavního štábu nebo generálního inspektorátu, a že proto jeho vedení může být bez jakýchkoliv obav svěřeno neodborníkovi-politikovi, který ovšem nesmí být naprostým laikem ve věcech vojenských.

Ministr-politik v demokratickém zřízení, které se opírá o systém politických stran, má kromě toho posici vůči parlamentu nepochybně silnější, zvláště při prosazování věcí málo populárních, pro něž by ministr-voják stěžl získal potřebnou většinu. Myslím, že nikterak nepřeháním, když řeknu, že by naše vojenská připravenost a pohotovost v r. 1938 v poměru k jiným demokratickým státům nebyla asi bývala tak skvělá, kdyby v čele vojenské správy byl stál trvale voják, proti němuž by se jistě často operovalo tvrzením, že chce na národu a jeho obětavosti více, než je zdůrazno, prospěšno a splnitelné.

Žalování na politické strany, tak jak ve svém článku učinil plk. gšt. Sázavský, není na místě. Naše politické strany, přes své chyby, jež nechci nikterak obhajovat, ve věcech obrany státu, zvláště od dob zjevného nebezpečí, hrožícího z nacistického Německa, nejen nám, ale celé mírumilovné Evropě, zachovaly se přímo vzorně. Náš stát byl také na válečný konflikt připraven vojensky ze všech demokratických států nejlépe. Největší zásluhu o to měli naši velcí státníci, presidenti T. G. Masaryk a dr. Beneš, kteří v pravý okamžik

6. 10/42
ovlivnili jak vládní a politické činitele, tak celý národ v prospěch maximálního vojenského úsilí.

Jestliže na několika konkrétních případech chtěl plk. gšt. Sázauský ilustrovati nevhodnost a přímo škodlivost neodborníka-politika jako ministra národní obrany, myslím, že k případům, o nichž se zmínil, mohlo podle mého soudu dojít jen přiší velkou pravomocí ministrovou proti náčelníkovi hlavního štábu. Ostatně do věci vojenských zásadního rázu má také právo zasahovat, jako poslední a nejvíce rozhodující činitel, prezident republiky, který je podle ústavy vrchním velitelem československé branné moci. Na něm bylo, je a bude, aby v případech rozporů mezi názory ministra národní obrany a náčelníka hlavního štábu, příp. generálního inspektora a předestínovaného hlavního velitele, rozhodl s definitivní platností. A to dr. Beněš také v jednom ze dvou plukovníkem gšt. Sázauským uvedených konkrétních případů učinil, postaviv se proti ministrovi národní obrany. Nedomnívejme se, že by mezi ministrem-vojákem a náčelníkem hlavního štábu v té neb oné otázce nedocházelo nikdy k názorovým rozporům a že by prezident republiky jako vrchní velitel nebyl nucen vůči nim převzít úkol rozhodčího a soudce. Vezměme na př. jen otázku branné výchovy, výcvikových táborů, motorisace atd. Jak protichůdné stanovisko vůči nim zaujímaly u nás po léta kruhy vojenské!

Dejme tomu, že by ministrem národní obrany byl voják konservativního smýšlení, náčelníkem štábu pak voják, jdoucí s duchem doby a žádající radikální reformy, nebo naopak! Je možno, aby se shodli a aby nedocházelo mezi nimi k neshodám? Kdo by byl mezi nimi rozhodčím? Nikdo jiný, než prezident republiky jako vrchní velitel!

Jako není podle mého soudu radno ani žádoucí, aby po dlouhou řadu let nebo dokonce trvale byl ministrem národní obrany voják, tak také by nebylo prospěšno a zdrávo, aby se armáda stala v osobě ministra-politika trvalou državou jedné a téže politické strany. Věřím, že v nové republice něco podobného už možné a přípustné nebude; ani ve vojenské správě, ani v žádném resortu civilní státní správy.

Staré, předmnichovské politické strany jsou mrtvy a nikdo už je nevzkřísí k novému životu. Jejich místo zaujmou ve vhodném okamžiku strany nové, aby pokračovaly v duchu starých politických stran ve všem, v čem se osvědčily, nebo v čem mohou sloužiti za vzor — a není toho málo, zač jim národ musí

býti a také bude trvale vděčen —, při tom však, aby byly očistěny od všeho, co staré politické strany zatěžovalo a co jim v očích veřejnosti často velmi škodilo. Že nové politické strany a nové parlamentní volby v našem státě hned tak nebudou, o tom nemůže býti pochybnosti. Do této doby, myslím, že u nás v čele vojenské správy by měl státi voják. Ukázala-li by se potřeba a prospěšnost, aby po volbách řízení vojenské správy bylo dále ponecháno v rukou vojáka-odborníka, jistě proti tomu nebude námitek. S čím však by naše veřejnost se stěžila spřátelila, bylo by ustanovení, že ministrem národní obrany musí býti vždy, anebo skoro vždy voják.

Řízení vojenské správy odborníkem skoro nesesaditelným mohlo by snadno vésti k vytvoření privilegované kasty vojáků, neslučitelné s pojmem demokratického státního zřízení. Plk. gšt. Sázauský podporuje svůj návrh, doporučující, aby ministerstvo národní obrany řídil po dlouhou řadu let odborník také poukazem na okolnost, že v poslední době některé resorty státní správy byly spravovány ministry nepolitiky-odborníky. „Lze proto očekávat“ — píše doslovně autor shora zmíněného článku — „že i ministerstvo národní obrany by mohlo být vedeno odborníkem-vojákem. V čele nejnepopulárnějšího resortu — ministerstva financí — byl též odborník.“ Pokud jde o ministerstvo financí, souhlasím s autorem, že to byl nejnepopulárnější resort, který byl v posledních letech veden odborníkem. V nejkritičtější období našeho státu, na začátku jeho budování, však tento resort neřídil odborník, ale politik, dr. Rašín, který svými finančními opatřeními uchránil nás před zmatky, jichž jsme byli svědky u našich sousedů, malých i velkých.

Myslím, že nikdo z nás si nepřejí, aby ministerstvo národní obrany patřilo k resortům nepopulárním, nýbrž naopak, aby bylo na prvním místě mezi resorty nejpopulárnějšími a nejoblíbenějšími. To bude podle mého názoru jenom tehdy, jestliže jeho vedení bude vedením smíšeným, tak jako na př. ve Velké Británii. Nesmí se nikdy zapomínat, že národní obranu tvoří jen vycvičení vojáci, ale celý národ, muži nevojáci, ženy, dorost a děti, mladi, staří, zdraví, churaví a nemocní, jichž je mnohonásobně více, než obnáší početní stav armády v poli, a že toto gros nelze jen tak ve vedení přecházet nebo dokonce z vedení vylučovat, když na jeho bedra je uvalena nesporně velká odpovědnost neméně závažnosti a dosahu, než na armádu bojovou.

Proti ministrovi-neodborníkovi v čele vojenské správy staví se plk. gšt. Sázavský také touto argumentací: „V našem ministerstvu národní obrany byli dva vojenští odborníci, kandidáti hlavního velitele, generální inspektor a náčelník hlavního štábu, navzájem na sobě nezávislí. Tím, že oba výše uvedení nejvyšší odborníci byli si rovni, s velmi omezenou pravomocí, ve které si byli rovni i s ostatními přednosty odborů, předsidia a KS, byla koordinace v ministerstvu národní obrany závislá na tom, jak který vojenský problém a kterou záležitost posuzoval ministr-neodborník, resp. jak kterému vojenskému funkcionáři podařilo se přesvědčit ministra o nutnosti navrhovaného řešení.“ Jak jsem již na jiném místě podotkl, ani ministr-odborník nemůže si činiti nárok, že by v každé věci byl neomylný a že za všech okolností musí mít pravdu. Ministr-odborník se může stejně tak myliti jako neodborník.

Zavedlo by mne ovšem příliš daleko, kdybych v sledování této otázky, týkající se prospěšnosti odborníků a neodborníků v řízení obrany státu, se měl zabývat jednotlivými jejími orgány, jak jsme je měli před válkou. Kdyby názor plk. gšt. Sázavského, který dává přednost odborníkovi ve vojenské správě, měbýti stejnou měrou aplikován na jemu nadřazené činitele, dospělo by se nakonec k naprosto nemožnému a nepřijatelnému pro náš stavu. Ocitli bychom se postupně tam, kam dospěly státy za vlády generálů a plukovníků. A takového konce si jistě nikdo z nás nemůže přát.

Ostatně militaristické vedení samo o sobě neposkytuje ještě záruky, že je s hlediska materiálního po stránce vojenské připravenosti a pohotovosti o stát a jeho budoucnost co nejlépe postaráno, jestliže finanční a ostatní zdroje státu a jeho obyvatelstva jsou velmi omezené a jestliže daného potenciálu se nevyužije co nejúčelněji. Když na př. porovnáme naši předválečnou demokratickou republiku po stránce vojenské připravenosti a pohotovosti se situací malých a středních států evropských, v nichž vojenské kruhy měly značný — ne-li rozhodující — vliv, můžeme bez nadsázky a s hrdostí konstatovati, že náš stát byl na válečný konflikt připraven nejlépe a že v tomto směru mohl plným právem sloužiti za vzor i demokratickým státům velmocenského postavení.

Smíšené vedení ve vojenské správě, jaké jsme měli, nám tedy nikterak nebylo na závalu; právě naopak. Vytvořili jsme takto nejen opravdu lidovou a demokratickou armádu, ale také lidovou celostátní obranu, do níž

s nadšením se postavil celý národ bez rozdílu věku a pohlaví.

Podle mého soudu by tedy naši budoucí národní obraně jen prospělo: 1.) kdyby funkce ministra národní obrany zůstala po vzoru všech armád oddělena od funkce hlavního velitele, 2.) kdyby ministrem národní obrany byl zpravidla neodborník-politik, za mimořádných okolností voják-odborník, jak jsme doma s úspěchem praktikovali. Zavádění novot za každou cenu neznamená ještě a vždy pokrok; často znamená značné zhoršení, nepraktičnost, neúčelnost, škodlivost.

S plk. gšt. Sázavským však souhlasím, pokud jde o zřízení funkce státního tajemníka-odborníka v ministerstvu národní obrany, kterýžto úřad v některých státech existuje velmi dlouho a velice se osvědčuje. Rovněž tak souhlasím, aby pravomoc a zodpovědnost náčelníka hlavního štábu, generálního inspektora a předestínovaného hlavního velitele byly rozšířeny. V tomto směru dobrý podklad k řešení mohou poskytnouti armády našich velkých Spojenců. Jak pronikavě bychom si měli počínati, je věcí názoru.

K ostatním plk. gšt. Sázavským nadhozeným organizačním změnám a návrhům bylo by třeba širšího rozboru. V této úvaze omezil jsem se jen na reagování ve věci nejvyšších řídicích orgánů přímo ve vojenské správě, t.j. mini tra národní obrany, státního tajemníka, náčelníka hlavního štábu, generálního inspektora a hlavního velitele. Příště se pokusím reagovati na ostatní náměty v studii plk. gšt. Sázavského obsažené.

Není pochyby o tom, že se jimi a četnými jinými problémy zabývá také Studijní skupina ministerstva národní obrany, která připravuje plány na příští organizaci naší armády a celé obrany našeho státu na základě nejen nově získaných poznatků z dnešní války, ale také, a to především, se zvláštním zřetelem na naše vlastní poměry, na náš národní charakter, naše strategické postavení, náš potenciál. K řádné organizaci budeme moci však přikročiti, až překonáme období vojenské improvizace, uvedené v život v okamžiku všeobecné vzpoury proti německým a maďarským vetřelcům a trvajícím s rychle rostoucí vojenskou silou až do doby všeobecného uklidnění. Toto období improvizace bude pro nás s hlediska vojenského nejdůležitější a s hlediska jak organizačního, tak i bojového nejsvícenější, zvláště, měli-li bychom lámati poměrně silný organisovaný odpor nepřítele, s kteroužto eventualitou vojenské vedení musí vždy počítat. Nakolik budeme sami

s omezenými silami a prostředky, jež v prvních dobách budou k dispozici, s to vypořádati se s nepřítelem při vlastních ztrátách co nejmenších, nakolik okolnosti nás snad přinutí o požádání Spojenců k zásahu po našem boku, ukáže budoucnost.

Vzhledem k tomu, že období improvisace, o níž jsem se zmínil, předchází období konsolidačnímu, v němž bude možno přikročit k plánovitě, dobře promyšlené a domyšlené organizaci národní obrany, je třeba, aby vojenská správa byla se svými studii a přípravami hotova včas, především pro

- 1.) jednání o příměří,
- 2.) jednání na mírové konferenci,
- 3.) období vojenské improvisace doma a nakonec pro

4.) období konsolidace a řádné organizace v naší osvobozené republice.

Rozumí se samo sebou, že četná zamýšlená opatření rázu vojenského, jež doufejme, že brzo uplatníme proti nepříteli, nemohou být předmětem veřejné diskuse. Jinak je to však s opatřeními, k nimž bychom měli přikročit v dobách mírových. Věcná diskuse o nich je nejen žádoucí, ale přímo nutná, máme-li v té neb oné otázce, především zásadní, fundamentální povahy dospět, pokud lze, k nejlepšímu řešení, odpovídajícím plně našim poměrům a potřebám. Vojenské rozhledy jsou nesporně nejpopulárnější tribunou, kde s hlediska odborného možno co objasnění a vyřešení různých otázek a problémů vykonati k prospěchu státu a národa velmi mnoho.

Tank a obrana proti němu

Tank v nynější válce nepředstavuje strategické překvapení, neboť nebyl a není zbraní novou. Byl použit již ve válce minulé, a posuzováno s vyššího hlediska, výsledky jím tehdy dosažené neodpovídaly jeho možnostem. Nebyla to však vina tanku, ale nejasných představ o jeho použitelnosti a účinnosti.

Přestávka mezi oběma světovými válkami byla vyplňována teoretickými úvahami o rozvoji a pravděpodobné úloze této útočné zbraně a tak postupně se došlo k zásadám pro hromadné její použití.

Podstata, účinnost a budoucí úloha tanků nejlépe byla pochopena Maj. Gen. J. F. C. Fullerem, největším dosud žijícím tankovým odborníkem. Jeho názory byly přeloženy též do češtiny a knižně vydány. K němu se čestně řadí plukovník de Gaulle a do jisté míry i zemřelý gen. v. Seckt.

Osvědčila se opět zkušenost, že vlastní národ těžko chápe převratné a prozíravé názory svých synů. Hlasy, jak gen. Fullera, tak plukovníka de Gaulle, zůstaly bez kladné ozvěny. Kritika byla naprosto nepřátelská. Názory jejich byly pokládány za kacířské a zcela odporující smýšlení a duchu nekonserватivnější společnosti, jakou představuje mnohdy armáda.

Myšlenky jejich padly však na úrodnou půdu v táboře opačném — u Němců.

Studuje-li se určitá zbraň ve veřejných úvahách a staví-li se v nich základy jejího použití, ať na poli taktickém či strategickém,

znamená to, že by vlastně nemělo překvapiti, dojde-li na bojišti k praktickému užití takto veřejně pronášených teoretických pouček.

Tanky, uskupeny a použity německým vrchním velením ve svazech pancéřových divízi (sborů, resp. i armád), překvapily však Spojence. Příčiny toho jsou již dnes zřejmé.

Motomechanizované síly německé armády nebyly u Spojenců pojímány vážně; nebyly studovány zásady jejich použití a proto také nebylo jasné představy o tom, co mohou vykonati, jsou-li zasazeny do bitvy, resp. do války. (Připomeňme si též, jaké i u nás byly názory na tyto jednotky a to ještě v době okupace Rakouska, resp. i v prvních počátcích okupace ČSR.)

Každý tlak budí protitlak. Každá nově se objevivší útočná zbraň vyvolává představu účinných obranných opatření. Nebyla-li však pochopena podstata a možnosti tanků, jakož i účinek jejich hromadného použití, nemohla naprosto býti jasná představa o obranných opatřeních proti nim.

Úspěchy německých pancéřových divízi a tanková psychosa.

Za této situace dochází postupně k tažením v Polsku, ve Francii a na Balkáně. Jsou ve znamení pronikavých úspěchů pancéřových svazů. Úspěchy jejich byly podporovány a usnadňovány:

— naprostým nepochopením zásad a způsobů moderně pojatého, připraveného a provedeného útoku a tím